



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

DOM
2022-02-23
Stockholm

Mål nr
P 1187-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-01-08 i mål nr P 498-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Lokala Hyresgästföreningen Rönnbärgsgården

Ombud: EG

Motparter

1. Aktiebolaget Svenska Bostäder, 556043-6429

2. Stockholms kommun

SAKEN

Detaljplan för del av fastigheten XX m.fl. i stadsdelen Gamla Enskede i Stockholms kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Stadsbyggnadsnämnden i Stockholm stads beslut den 28 november 2019, § 20, dnr 2015-05534-54, om att anta detaljplan för del av fastigheten XX m.fl. i stadsdelen Gamla Enskede i Stockholms kommun.

Dok.Id 1781075

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lokala Hyresgästföreningen Rönnbärsgården (Rönnbärsgården) har yrkat att detaljplanen ska upphävas.

Stockholms kommun och **Aktiebolaget Svenska Bostäder** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Rönnbärsgården har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med bland annat följande tillägg och förtydliganden. Mark- och miljödomstolen skriver att det inte är så många fönster på den fasad som drabbas värst, vilket inte stämmer. Argumentet gäller enbart för treorna på adressen VV, som har sina köksfönster ut mot fotbollsplanen där det ska byggas. Köksfönstren är de viktigaste i dessa lägenheter då de andra fönstren som vetter mot gården redan är i skugga hela dagarna förutom tidigt på morgonen. Det enda fönster som idag kan ge solinsläpp skulle alltså bli av med solljuset.

Detaljplanen innebär att en av Dalens två fotbollsplaner försvinner. Den andra ligger på andra sidan Dalen och många barn får inte gå dit själva. Vad mark- och miljödomstolen skriver om att två nya parker anläggs stämmer inte. En av dem finns redan och utgör en viktig rastplats för de boendes husdjur, vilken försvinner när platsen blir en anlagd minipark. Den andra platsen blir en minimal plantering. Det är inte seriöst att tro att detta skulle kompensera avverkningen av den undersköna körsbärsallén eller det mäktiga pilträdet.

Det råder också oklarheter kring avståndet till tunnelbanespåren och urspårningsrisken har inte beaktats tillräckligt. Vidare är trafiksituationen i anslutning till platsen redan svår. Det kommer att bli kaos när alla dagens transporter till området kombineras med de transporter och fordonsrörelser som detaljplanen ger upphov till, särskilt då vändplanens storlek samtidigt minskas.

Stockholms kommun har anfört sammanfattningsvis följande. Länsstyrelsen har beslutat att inte pröva kommunens beslut att anta planen. Detta innebär bland annat att länsstyrelsen bedömt att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion.

Studentbostäderna utgör ett viktigt tillskott i ett attraktivt och kollektivtrafiknära läge. Planförslaget överensstämmer med översiktsplanen. Genom den överenskommelse som träffades vid Stockholmsförhandlingen har kommunen åtagit sig att uppföra ca 40 000 bostäder i tunnelbanans influensområde från Gullmarsplan till Hagsätra, Farsta strand och Skarpnäck.

Planarbetet har innefattat en prövning av markens lämplighet. Mellan studenthuset och befintlig bebyggelse på fastigheten ZZ anläggs en grön gård. Söder om studenthuset kvarstår ett område som parkmark där det finns möjlighet att exempelvis anlägga en bollplan på ca 10 x 20 meter. Gällande bullerriktvärden kommer att kunna innehållas och enligt riskutlåtandet bedöms olycksriskerna förknippade med tunnelbanan ha en mycket begränsad påverkan på risknivån inom planerat område.

Detaljplanen innebär främst en avvägning mellan det allmänna intresset av bostadsförsörjning och en önskan om att marken förblir obebyggd. Platsen hyser inte några särskilda natur- eller kulturvärden och har ett mycket bra läge ur kollektivtrafiksynpunkt. I de solstudier som gjorts konstateras att närheten mellan husen, snarare än byggnadens höjd, påverkar solinstrålningen för de boende intill planområdet. Utbredningen av huskroppen söderut har minskats jämfört med samrådsförslaget, vilket ökar solinstrålningen och upplevelsen av rymd.

Den närmaste bebyggelsen inom fastigheten ZZ kommer att påverkas genom försämrat solljusinsläpp, särskilt eftermiddag och kvällstid, under hela året. Under sommarmånaderna uppkommer skuggpåverkan från sen eftermiddag. Därefter vandrar skuggan söderut längs fasaderna och påverkar ett större antal lägenheter under sena kvällstimmar då solen står lägre i väst/nordväst. Under vår och höst sker detta redan från tidig eftermiddag. Avståndet mellan den nya byggnaden och befintlig bebyggelse blir som kortast sju meter. Detta avstånd finns emellertid endast i det nordöstra hörnet

av byggnaden och avståndet ökar söderut. I närområdet är det inte heller ovanligt med ännu kortare avstånd mellan byggnader. De olägenheter som uppstår blir inte större än vad man som boende har anledning att räkna med i en tätbebyggd stadsmiljö med kollektivnära läge.

Vad gäller anpassning till kulturvärden har kommunen stor handlingsfrihet att i ärenden om detaljplan väga kulturhistoriska hänsyn mot andra intressen. Ett nytillskott ska tillåtas utmärka sig i medveten kontrast till områdets stadsbyggnadskaraktär. Dalens centrala struktur kommer fortsatt att vara enhetlig och läsbar.

Med den nya bollplanen, de stora kvartersgårdarna med lekytor samt närheten till Dalens parklek bedöms tillgången till lekytor och bollplaner bli fortsatt god i området.

Aktiebolaget Svenska Bostäder har hänvisat till kommunens svar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Allmänna utgångspunkter

En domstol som överprövar ett beslut om antagande av en detaljplan får endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt klaganden angett eller som framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § första stycket plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Av 2 kap. 9 § PBL följer bl.a. att planläggning inte får ske på ett sätt som innebär betydande olägenhet för omgivningen. Förhållanden som ska beaktas är exempelvis olägenheter för grannar i form av skymd sikt eller sämre ljusförhållanden. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet är att betrakta som betydande olägenhet för omgivningen, måste områdets karaktär och förhållandena på orten beaktas. Toleransnivån kan med andra ord variera mellan olika platser (jfr prop. 1985/86:1 s. 483 f. och prop. 2009/10:170 s. 168 och 417).

Betydande olägenhet

Detaljplanens huvudsakliga syfte är att intill Dalens Centrum möjliggöra nybyggnation av ett flerbostadshus med ca 50 studentlägenheter. Byggnaden kommer att ha sex våningar samt därutöver en indragen takvåning. Byggrätten tillåter att husets nordöstra hörn placeras som kortast endast 6,6 meter från kortsidan av den närmast belägna byggnaden inom fastigheten ZZ (QQ). Avståndet ökar sedan successivt, varvid avståndet till nästa byggnad inom ZZ (VV) tillåts bli som minst 10,9 meter. På sistnämnda byggnads sydvästra fasad finns loftgångar och balkonger.

Enligt översiktsplanen utgör Dalen ett område där komplettering ska kunna prövas inom ramen för befintlig markanvändning och med utgångspunkt i kunskap om nuvarande karaktär, kvaliteter och behov. I den planbeskrivning som tillhör nu gällande detaljplan för området (stadsplan Pl 7535A från 1977) anges bland annat följande. Bebyggelsen består av två- och fyrvåningshus grupperade till slutna kvarter runt gårdar. Byggnadshöjderna sammanhänger med bland annat önskat solinfall i gårdar och lägenheter. Vindsvåning eller våning över angivna höjder får anordnas på sådana ställen och i sådan omfattning som inte menligt försämrar solförhållanden eller förändrar gårdsrummets proportioner.

Den föreslagna platsen för studentbostadshuset är parkmark i den gällande detaljplanen och utgörs i dagsläget av en grusad bollplan. Idag finns således, bortsett från viss trädskugga, ingenting som hindrar solljusinflödet till befintliga lägenheter och balkonger i sydvästligt läge för intilliggande bostadshus. Redan av den föreslagna byggnadens placering, höjd och avstånd till befintlig bebyggelse följer att den nya detaljplanen skulle innebära en betydande omgivningspåverkan och förändring av boendemiljön. Solstudien bekräftar att byggnaden kommer att skugga de närmast belägna husen under stora delar av eftermiddag och kväll året runt. Detta gäller trots att placeringen i viss mån har justerats i avsikt att lindra denna effekt.

Med tanke på att efterfrågan på bostäder i Stockholmsområdet är mycket stor behöver obebyggd mark användas effektivt. I en storstad är det också förstäeligt att faktorer

som närheten till kollektivtrafik och avståndet till stadens centrala delar ges särskild betydelse vid lokalisering och utformning av nya bostäder. När ny bebyggelse är tänkt att placeras i ett befintligt bostadsområde måste hänsyn emellertid tas till områdets karaktär och eventuella konsekvenser för dem som redan bor i området.

Bostadsområdet Dalen, som avgränsas av Åstorpsringen och Åsgärdevägen, är väl sammanhållet. Området har en tydlig gestaltningsidé som inte är av den storskaliga karaktär som återfinns i exempelvis Stockholms innerstad. Avståndet till Stockholms centralare delar är relativt kort, men området kan inte heller sägas vara så centralt beläget att de boende på Åsgärdevägen har behövt räkna med att en så pass hög byggnad som den nu aktuella ska få uppföras i nära anslutning till befintliga bostadshus (jfr MÖD 2017:54).

Mot denna bakgrund och med hänsyn till de intentioner för områdets planering och utformning som kommit till uttryck i planbeskrivningen för Dalenområdet – där solljusinflödet varit en viktig faktor – bedömer Mark- och miljööverdomstolen att effekterna i form av ökad skuggning och minskat solljusinsläpp innebär att betydande olägenheter uppstår. Kommunens beslut att anta detaljplanen ska därför upphävas.

Med denna bedömning prövar Mark- och miljööverdomstolen inte Rönnbärsgårdens övriga invändningar mot detaljplanen.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Rikard Backelin, referent, tekniska rådet Ewa Andrén Holst och hovrättsrådet Henrik Jonsson.

Föredragande har varit Frida Jakobsson



NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-01-08
meddelad i
Nacka

Mål nr P 498-20

PARTER

Klagande

1. BC

2. Lokala Hyresgästföreningen Rönnbärgsgården

3. Lokala Hyresgästföreningen Hasselgården

Ombud för 2-3: EG

Motpart

Stockholms kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms kommuns beslut 2019-11-28 i ärende nr 2015-05534-54, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Detaljplan för XX i stadsdelen Gamla Enskede i Stockholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad (nämnden) beslutade den 28 november 2019 att anta detaljplan för XX m.f. i stadsdelen Gamla Enskede. Av planbeskrivningen framgår att planens syfte är att möjliggöra uppförande av cirka 50 studentlägenheter intill Dalens centrum i form av ett studenthus i sex våningar och med en indragen takvåning. Planen syftar även till att skapa förutsättningar för en breddning av det närliggande pendlingsstråket för cykel och att skapa förutsättningar för en mindre bollplan. I dag utgörs platsen främst av en grusad bollplan.

Nämndens beslut har överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

BC har, som det får förstås, yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut att anta detaljplanen.

Lokala Hyresgästföreningen Rönnbärsgården och Lokala Hyresgästföreningen Hasselgården (hyresgästföreningarna) har i ett gemensamt överklagande, som det får förstås, yrkat att nämndens beslut att anta detaljplanen ska upphävas.

UTVECKLING AV TALAN

Klagandena har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

BC

Hon bor på QQ och har en altan med en vacker utsikt ut mot Dalen. Det planerade huset kommer stå väldigt nära hennes hus. Det kommer även vara en byggnad som är högre än de befintliga byggnaderna. Svenska Bostäder skriver att de nya hyresgästerna kommer att få en vacker utsikt men hon anser att man också måste tänka på de som redan bor på platsen och hur byggnationen kommer påverka

dem, något som Svenska Bostäder inte har gjort. I den första ritningen påpekade hon även att byggnaden står för nära och är för hög. I den nya planritningen anges att byggnaden kommer stå ännu närmare och vara ännu högre. Ett skäl till att hon tackade ja till lägenheten var den vackra utsikten från altanen. Hon ser inte heller att Svenska Bostäder har haft henne eller några andra hyresgäster i åtanke inför byggnationen. Allas vackra utsikt kommer istället att bli hemskt.

Hon och hennes grannar i låghusen har haft problem med värmen. Husen är kalla vilket har lett till att Svenska Bostäder har varit tvungna att bygga en egen värmecentral. Det är dock fortfarande kallt. Hon och de andra som bor i låghusen är beroende av solen, vilken värmer upp husen på dagen. Eftersom hon bor på hörnet får hon dock ingen sol förrän på eftermiddagen. Detta innebär att hon kommer att drabbas värst, eftersom byggnationen kommer skymma hennes bostad. Svenska Bostäder har inte räknat med hur byggnationen kommer påverka värmen i låghusen.

Svenska Bostäder har inte tänkt på befintliga hyresgästers hälsa eller välmående. Ett annat problem är att de boende på Rönnbärsgården är tungt belastade av kriminella som bor i Svenska Bostäders fastigheter. Hon kan därför inte förstå hur det kan vara lämpligt att bygga studentlägenheter på platsen. Man har satt upp kameror i Dalens centrum och i en av Svenska Bostäders fastighet. Det har bl.a. skett mord i området. Svenska Bostäder uppger vidare att fotbollsplanen inte används. Det är inte så konstigt att inga barn har varit ute och lekt när det har skett ett mord. Hon som boende ser inga fördelar med byggnationen, istället för att rusta upp fotbollsplanen för de barn som bor i området. Det är för mycket nerskärningar och felprioriteringar och det börjar påverka de som bor i området enormt.

Hyresgästföreningarna

Detaljplanen tar inte hänsyn till natur och kulturvärden, ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning och inte heller till människors hälsa och säkerhet. Detaljplanen förstör unik natur, den bryter mot stadsbyggnationen i området genom att markant urskilja sig. Planen kommer försämra de boendes hälsa, dels för att en

fotbollsplan tas bort, dels för att ett stort antal lägenheter får sitt solljusintag helt borttaget eller mycket kraftigt beskuret.

Detaljplanen bryter mot förutsättningen att naturvärden eller kulturvärden med hänsyn till friluftslivet så långt som möjligt ska skyddas. Samhällsintresset rörande natur och människors hälsa försämras utan att alternativa lokaliseringar av bostadsbebyggelsen utretts. I granskningsutlåtandet skriver nämnden uttryckligen att man inte har utrett alternativa byggplatser. Hyresgästföreningarna har tagit fram fyra alternativa och bättre byggplatser.

Brandförsvarets stegfordon kommer inte att kunna komma fram till adresserna på VV och dess loftgångar, vilka är utrymningsvägar. Hyresgäst-föreningarna motsätter sig även samrådsprocessens förfarande eftersom det för varje ombearbetning av planförslaget har blivit sämre och sämre i avseende av boendemiljön för dem som aktivt tagit del i processen. Detta trots att alla tunga remissinstanser har varit på de boendes sida och trots att en samrådsprocess sällan har fått in så mycket synpunkter. När de boende m.fl. har påtalat att det planerade huset är för högt och för nära, har åtgärden varit att göra det planerade huset ännu högre och placera det ännu närmre. Detta förefaller extremt och går emot grund-tanken med samråd.

Nämnden exploaterar social utsatthet. De sociala konsekvenserna av ett brutalt gängmord används som skäl till att bygga höghuset på fotbollsplanen och slå spiken i kistan för hyresgäster som redan idag lever under stor stress och social utsatthet.

Planförslaget innehåller även en rad felaktigheter. Måtten i illustrationskartan är felaktiga och det viktiga avståndet till spåret är fel med fem meter. Fasaden på nuvarande bebyggelse, ZZ, är fel illustrerad vilket har givit brandmyndigheten och politikerna fel information. Dessutom saknas vissa väsentliga solstudier.

Det nya höghuset kommer vara 22,53 meter högt. Förråden är inte lagda i källare utan på vinden för att minska kostnaden. Huset kommer ännu närmare ZZ än

vad som tidigare föreslagits, nu bara 6,4 meter på kortaste stället. Även ljusinsläppet har blivit sämre för närboende. Lägenheter på adressen VV kommer på sommaren förlora mellan sju och åtta timmars sol. På höst, vår och vinter får lägenheterna bara sol två till tre timmar om dagen. Riktiga solstudier saknas för adresserna 55 till 73. Vidare förstörs rekreationsplatsen inne på Dalen, på grund av minskat solinsläpp. Även problemen med värme i lägenheterna kommer förvärras. Kritik har riktats mot byggnationen från Stadsmuseet. Väsentliga solstudier har inte tagits fram och inga beräkningar om hur många soltimmar som de boende förlorar finns. Politikerna i nämnden har således inte haft det rätta beslutsunderlaget.

Att fotbollsplanen försvinner minskar den sociala samhörigheten och möjligheten till spontanidrott. Området har utsatts för extremt våld och social utsatthet, med bl.a. tilltagande gängkriminalitet, mord och droghandel. Att boende skulle få år av ljudstörningar och luftföroreningar i och med byggnationen, för att därefter få lägenheterna helt försänkta i skugga, är mer än vad de boende i ZZ kommer att klara av. Det finns behov av sociala insatser. Påståendet att fotbollsplanen sällan används är felaktigt. Att använda 2019 som mätår, året då gängmordet skedde, är inhumant.

Att så stora höghus som planeras reser sig nära befintlig bebyggelse skapar inte trygghet utan förvärrar situationen. Höghuset planeras ligga bara nio meter från Dalen 7. Studenthusets norra fasad är täckt med stora fönster. Lösningen med franska fönster ser tråkig ut och ger ett miljonprogramliknande intryck. Att fler fönster skulle minska droghandeln i området är ett påhittat argument. Att höghusen ska ligga så nära ZZ är även en fara för brandsäkerheten. Det framgår i yttrandet från Storstockholms brandförsvär att planprocessen måste säkerställa framkomligheten och åtkomligheten för stegfordon och stegutrustning. Det har inte gjorts. Vad gäller närheten till tunnelbanan påpekas även att det inte går att utesluta fara eftersom det tilltänkta huset enbart är 16,5 meter från spåret.

Trafikförvaltningen har avstyrkt planförslagen eftersom slutsatsen i bullerutredningen ifrågasätts. Trafikproblemen i Dalen är kända. Förslaget är dock utformat så att

ingen av de 50 till 80 studenter i huset kommer att ha bil. Det är orimligt. Vidare påtalas att en hel vändplan försvinner, gatan görs ännu smalare och den kvarvarande vändplanen görs mindre. Detta bäddar för trafikchaos. Det går inte att uttyda att det skulle finnas plats för sopbilen att tömma kärlen för sopsortering utan att blockera all annan trafik. På bara en sträcka av 16,5 meter kommer sju filer av trafik strömma, vilket är en överbelastning. Vidare är planen felaktigt beredd eftersom stadsbyggnadskontoret fortsätter att använda den felaktiga siffran 21 meter för avståndet mellan nya huset och spåren, när det rätteligen ska vara 16,5 meter.

Unika körsbärsträd har huggits ned. Den stora pilen är också unik. Skövlingen går emot miljö- och klimattänkande som varje modern stadsplanering måste ta hänsyn till.

Byggnationen bryter mot stadsbilden och den q-märkning som föreligger. I denna del redovisar hyresgästföreningarna områdets arkitektoniska utformning och historia och skälen till att området har q-märkts. Dalen har bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. ZZ är områdets ansikte utåt och markerar starten på området Dalen. Stadsmuseet har ansett att planförslaget inte tar någon hänsyn till kulturvärdena på platsen och att det strider mot 2 kap. 6 § plan- och bygglagen samt mot gällande översiktsplan.

Vad gäller demokratin har flera tunga remissinstanser som företrädar befolkningen sagt nej till byggnationen, inklusive Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd. Även centrala Hyresgästföreningen är emot förslaget, eftersom den har ställt sig bakom Hyresgästföreningarnas yttranden. Det står därmed klart att byggnationen inte har förankring hos befolkningen.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt 1 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Det är alltså kommunen som, inom vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen. Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden angett eller som framgår av omständigheterna (13 kap. 17 § PBL). Om myndigheten vid prövningen finner att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse. Domstolens prövning stannar i många fall vid en bedömning av om beslutet att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som reglerna i PBL ger kommunen.

Vid planläggning ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (2 kap. 1 § PBL). Planläggning ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja bl.a. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (2 kap. 3 § PBL). Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Utformning och placering ska också vara lämpligt med hänsyn till skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser. Vid planläggning ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas (2 kap. 6 § PBL). Vid planläggning ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns parker och andra grönområden samt lämpliga

platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL). Planläggning av markområden samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk får inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket kan medföra en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt (2 kap. 9 § PBL). Detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (4 kap. 36 § PBL).

De avvägningar som kommunen har gjort mellan olika samhällsintressen blir, om kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme, inte föremål för överprövning (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande MÖD 2013:47, jfr MÖD 2014:12).

Prövningens omfattning

Hyresgästföreningarna har invänt att kommunen inte har utrett alternativa byggplatser och uppgett att föreningarna har tagit fram fyra alternativa och bättre byggplatser.

Mark- och miljödomstolen ska pröva om det funnits förutsättningar för nämnden att anta detaljplanen med den lokalisering som beslutats. Domstolen kan inte pröva om det är lämpligt med en annan lokalisering av den planerade byggnationen.

Prövningen i sak

Klagandenas invändningar i korthet

Hyresgästföreningarna och BC har i korthet invänt följande mot den antagna detaljplanen. Den planerade byggnaden är mycket högre och kommer att vara placerad mycket nära de befintliga bostadshusen. Byggnaden kommer därmed att ta bort den vackra utsikten från bostäderna, ta bort solljuset från ett stort antal lägenheter och försämma ljusförhållandena under framför allt vinterhalvåret. Med hänsyn till brottslighet och social utsatthet i området är det inte lämpligt att ta bort

fotbollsplanen och ersätta den med studentlägenheter. Detaljplanen tar inte hänsyn till natur- och kulturvärden, ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning och inte heller till människors hälsa och säkerhet. Med den planerade byggnaden kommer Brandförsvarets stegfordon inte att kunna komma fram till adresserna på VV och dess loftgångar, vilka är utrymningsvägar. En vändplan försvinner, gatan görs smalare och den kvarvarande vändplanen görs mindre. Detta bäddar för trafikchaos. Stadsbyggnadskontoret har felaktigt utgått från att avståndet mellan det nya huset och spåren är 21 meter, när det rätteligen ska vara 16,5 meter. Byggnationen bryter mot stadsbilden och den q-märkning som gäller för området. Bebyggelsen i Dalen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. ZZ är områdets ansikte utåt och markerar starten på området Dalen.

God livsmiljö m.m. (2 kap. 3 och 7 §§ PBL)

Mark- och miljödomstolen anser att de farhågor hyresgästföreningarna och BC har om ökad brottslighet och social utsatthet inte kan utgöra skäl för att upphäva beslutet att anta detaljplanen. Polisiära och sociala åtgärder i området Dalen kan inte prövas inom ramen för det överklagade målet, utan får hanteras i annan ordning.

Av detaljplanen framgår att det inom området planeras för två mindre parkområden, varav den ena med en mindre bollplan. När det gäller invändningarna mot att den befintliga fotbollsplanen och träd tas bort i området, bedömer mark- och miljödomstolen att det överklagade beslutet håller sig inom det handlingsutrymme som kommunen har vid detaljplaneläggning.

Anpassning, bebyggelseområdets värden m.m. (2 kap. 6 § PBL)

Mark- och miljödomstolen bedömer att den antagna detaljplanen inte strider mot kravet i 2 kap. 6 § PBL på att bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och

kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan. Planen bedöms inte heller strida mot kravet på att skydda bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. Domstolen godtar i denna del de bedömningar som nämnden har gjort med hänsyn till att den planerade byggnaden kommer att vara belägen i utkanten av Dalenområdet och därför kan få vara något högre och ha en utformning som avviker från den befintliga bebyggelsen. Enligt domstolens mening har byggnaden inte en sådan påverkan på den äldre gårdsbebyggelsen att det finns skäl att upphäva detaljplanen. De synpunkter om kulturmiljövärdena i området som lämnats i yttranden från Stadsmuseet och Skönhetsrådet ändrar inte denna bedömning.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det som anförts om räddningstjänstens åtkomst på platsen och risken för brand på grund av närhet mellan den planerade och de befintliga byggnaderna inte utgör skäl att upphäva detaljplanen. Det har inte heller framkommit att förändringar i gatumiljön kommer att påverka trafikmiljön på ett sätt som strider mot någon rättsregel.

Betydande olägenhet (2 kap. 9 § och 4 kap. 36 § PBL)

I de antagna planhandlingarna ingår en illustrationsbilaga som översiktligt beskriver solförhållandena vid sommarsolstånd, höstdagjämning och vårdagjämning samt vintersolstånd. Illustrationerna visar solförhållandena kring den planerade byggnaden vid klockslagen 09.00, 12.00, 15.00 och 18.00. Ljusförhållandena behandlas även på s. 28 och 29 i planbeskrivningen.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den planerade byggnaden kommer att påverka befintliga bostadslägenheter genom ökad skuggning i varierad utsträckning under hela året. Boende i framför allt bostadshuset öster om planområdet (VV) kommer därmed att få ett minskat ljusinsläpp. Vid närmare granskning avseende den befintliga bebyggelsen framgår det att påverkan är störst i bostäderna i en av trappuppgångarna, men att det i denna trappuppgång finns relativt få fönster mot den nya byggnaden. Sammantaget innebär den relativt höga

och närbelägna byggnaden att befintliga bostadslägenheter kommer att påverkas negativt i fråga om minskat ljusinsläpp och försämrad utsikt, vilket innebär en olägenhet för de boende.

Planområdet ligger i ett tätbebyggt område i Stockholms kommun, nära tunnelbanestationen Sandsborg. I denna del av kommunen får boende räkna med att det kan ske en förtätning som kan medföra att nya byggnader placeras nära befintlig bebyggelse. Vid bedömningen av vad boende kan behöva tåla bör det beaktas att avståndet mellan bostadsbyggnader ibland är kort i området öster om planområdet. Med hänsyn till det anförda bedömer mark- och miljödomstolen att byggnadens höjd och det korta avståndet till befintliga bostadshus inte innebär en betydande olägenhet i den mening som avses i 2 kap. 9 § PBL (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 november 2014 i mål P 2394-14). Detaljplanen strider inte heller mot kravet i 4 kap. 36 § PBL på att ta skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen bedömer att kommunen har handlagt planärendet på ett formellt riktigt sätt och hållit sig inom det handlingsutrymme som kommunen har vid detaljpaneläggning. Det som anförts av hyresgästföreningarna och BC om bl.a. behovet av en god livsmiljö, bristfällig anpassning till den befintliga kulturmiljön i Dalen samt olägenheter i form av minskat ljusinsläpp utgör, vid en avvägning mellan deras intressen och de intressen som planen syftar till att tillgodose, inte tillräckliga skäl för att upphäva nämndens beslut att anta detaljplanen. Det har inte heller i övrigt framkommit något skäl att upphäva beslutet.

Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 29 januari 2021.

Anders Lillienau

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Lillienau och tekniska rådet Maria Bergqvist. Föredragande har varit beredningsjuristen Stefan Ulfswärd.



Stockholms
stad

NACKA TINGSRÄTT

Ink. 2020-01-21

Akt. 4

Aktbil. 4

Stadsbyggnadsnämnden

Protokollsutdrag

Tid Torsdagen den 28 november 2019, kl. 17:00-17:30
Ajournering kl. 17:20-17:28
Plats Stora kollegiesalen, Stadshuset
Justerat Måndagen den 9 december 2019 §§ 1-9, 13-24, 27-56, 58-59
Anslaget Onsdagen den 11 december 2019 §§ 1-9, 13-24, 27-56, 58-59

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2020-01-21

MÅLN: P-498-20

AKTBIL: 4

Omedelbart justerade paragrafer

Justerat Torsdagen den 28 november 2019 §§ 10-12, 25-25, 57

Anslaget Måndagen den 2 december 2019 §§ 10-12, 25-25, 57

Joakim Larsson §§ 1-18, 21-27, 31-59 Jan Valeskog

Arne Genschou §§ 19-20, 28-30

Närvarande

Beslutande ledamöter:

Joakim Larsson (M), ordföranden §§ 1-18, 21-27, 31-59
Jan Valeskog (S), vice ordföranden

Björn Ljung (L) §§ 1-25, 27-56, 58-59
Cecilia Obermüller (MP)
Fredrik Lindstål (C)
Mikael Valier (KD)
Elisabet Carlsson (S)
Ulf Walther (S) §§ 1-18
Maria Hannäs (V) §§ 1-25, 27-56, 58-59
Peter Wallmark (SD)

Tjänstgörande ersättare:

Mikael Eskman (M) §§ 19-20, 28-30 För Joakim Larsson (M)
Arne Genschou (M) För Kristina Lutz (M)
Linda Jonsson (M) För Lars Svärd (M)
Daniel Selenius (L) §§ 26, 57 För Björn Ljung (L)
Daniel Agustin Vencu Velasquez För Ulf Walther (S)
Castro (S) §§ 19- 59
Jonas Santesson (V) För Sara Stenudd (V)
Lennart Tonell (MP) §§ 26, 57 För Maria Hannäs (V)

Ersättare:

Mikael Eskman (M) §§ 1-18, 21-27, 31-59
Ingebrigt Sjövik (M)
Daniel Selenius (L) §§ 1-25, 27-56, 58-59
Lennart Tonell (MP) §§ 1-25, 27-56, 58-59
Daniel Agustin Vencu Velasquez §§ 1-18
Castro (S)
Jeanette Malmström (-)

Stadsbyggnadsnämnden

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

Tjänstemän:

Dessutom närvarade stadsbyggnadsdirektören Anette Scheibe Lorentzi, Mikael Andersson Ståhl, Julia Björklund, Torleif Falk, Monika Joelsson, Torkel Kjellman, nämndsekreterare Rakel Nilsson, nämndsekreterare Julia Steen, borgarrådssekreterarna Lovisa Lindholm, Louise Hyltander och Adam Valli Löfgren samt personalrepresentant Luis Lopez §§ 1-8, 10-11.

§ 20

Dalen 13 m.fl., Gamla Enskede, Dnr 2015-05534-54

Beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt stadsbyggnadskontorets förslag:

- 1 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att anta förslaget till detaljplan.

Handlingar i ärendet

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från den 31 oktober 2019.
Bil § 20

Tjänsteutlåtandet avser antagande av förslag till detaljplan för Dalen 13 m.fl. i stadsdelen Gamla Enskede.

Nämndens behandling av ärendet**Jäv**

Ordföranden Joakim Larsson (M) har på grund av jäv inte deltagit i eller varit närvarande vid handläggningen av detta ärende.

Framlagda förslag till beslut

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Vice ordföranden Jan Valeskog (S) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Jan Valeskog m.fl (S) och Maria Hannäs m.fl. (V) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Vi välkomnar byggandet av fler studentlägenheter och ser det som positivt för området att denna typ av bebyggelse tillförs. Efter bearbetning är det glädjande att en ny bollplan

kan uppföras för att ersätta den som tas i anspråk vid byggnationen. Detta är möjligt tack vare att byggnaden kortas och flyttas längre norrut. Bearbetningen skapar samtidigt en större grad av öppenhet mellan de befintliga och det nya huset. Vi vill även lyfta behovet av fler samlingslokaler i området och ser det som positivt om detta kan inrättas som en del av den nya byggnaden

Underrättelse

Nämndens beslut kan överklagas (se kungörelse om antagande).



Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.